

7. HALLINTOPALVELUT

7.1 Vaalit

Vuonna 2024 järjestetään presidentinvaali, jossa todennäköisesti kaksi kierrosta, sekä europarlamenttivaalit. Vaalien toimittamisesta vastaa keskusvaalilautakunta.

Keskusvaalilautakunta	TP 2022	TA 2023 + muutos	TA 2024	Muutos 2023-2024
Tuloarviot ja määrärahat				
Toimintatulot, ulkoiset				
Toimintamenot, ulkoiset				
Toimintakate, ulkoinen				
Toimintatulot, sisäiset				
Toimintamenot, sisäiset				
Toimintakate, sisäinen				
Toimintakate ulkoinen + sisäinen				
Laskennalliset kustannukset				
Suunnitelmapoistot				
Vyörytykset				
Laskennalliset erät				
Tehtävän kokonaiskustannukset				

7.2 Hallinnon ja talouden tarkastus

Tarkastuslautakunnan toiminta perustuu kuntalain 14 luvun mukaisiin tehtäviin. Lautakunnan keskeisenä tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet.

Tarkastuslautakunta suorittaa pääosin ulkoista valvontaa ja antaa tarvittaessa ohjeita sisäisen valvonnan toteuttamisesta kunnassa. Tarkastuslautakunta valmistelee kunnanvaltuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat.

Toiminnalliset tavoitteet

Tarkastuslautakunta kokoontuu puheenjohtajan kutsusta lautakunnassa valmistellun viitteellisen aikataulun mukaisesti. Tarkastuslautakunta keskittyy kokouksissaan hankkimaan tietoa hallintokuntien toiminnasta ja tavoitteista sekä niiden toteutumisesta. Tilintarkastus keskittyy kuntalain mukaisten tehtävien ohella tarkastamaan niitä alueita, jotka ovat lautakunnan arviointikäyntien kohteena. Tilintarkastusyhteisönä toimii BDO Oy.

Hallinnon ja talouden tarkastus	TP 2022	TA 2023 + muutos	TA 2024	Muutos 2023-2024
Tuloarviot ja määrärahat				
Toimintatulot, ulkoiset				
Toimintamenot, ulkoiset				
Toimintakate, ulkoinen				
Toimintatulot, sisäiset				
Toimintamenot, sisäiset				
Toimintakate, sisäinen				
Toimintakate ulkoinen + sisäinen				
Laskennalliset kustannukset				
Suunnitelmapoistot				
Vyörytykset				
Laskennalliset erät				
Tehtävän kokonaiskustannukset				

7.3 Yleishallinto, keskushallinto ja henkilöhallinto

Valtuusto

Kunnanvaltuuston tehtävänä on vastata kunnan toiminnasta ja määritellä kunnan keskeiset tavoitteet. Valtuusto päättää hallinnon järjestämisestä, talouden, rahoituksen ja sijoitustoiminnan perusteista. Valtuuston toiminta perustuu kuntalain 14 §:n säännöksiin – sen keskeinen tehtävä on vastata kuntalaisten hyvinvoinnista ja kunnan kestävästä kehityksestä. Valtuusto vastaa strategisesta päätöksenteosta ja koko kuntakonsernin tavoitteiden asettamisesta, toiminnan ja talouden tasapainosta sekä toiminnan arvioinnista ja seurannan järjestämisestä.

Valtuusto kokoontuu varsinaisten kokousten lisäksi seminaaritilaisuuksiin, joissa käsitellään kunnan kehittämistä ja ajankohtaisia valmisteilla olevia asioita.

Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen tehtäviin kuuluvat kuntakonsernin hallinnon, talouden ja henkilöstöhallinnon johtaminen ja kunnanvaltuuston asioiden valmistelu.

Kunnanhallitus vastaa valtuuston päätösten valmistelusta ja täytäntöönpanosta. Kunnanhallituksen tärkeimpänä tavoitteena on vuotuisen talousarvion tulojen ja menojen pitäminen tasapainossa ja edellisten tilikausien alijäämän kattaminen. Luottamushenkilökoulutuksia järjestetään tarpeen mukaan.

Kunnanhallituksen alaisuudessa toimii henkilöstöjaosto.

Henkilöstöjaosto

Ratkaisee ja päättää asiat, jotka koskevat virkaehtosopimusten määräysten soveltamista, paikallisen virka- ja työehtosopimuksen tekemistä, harkinnanvaraisia palkkoja, henkilökohtaisen harkinnanvaraisen lisän myöntämistä, henkilöstön nimikemuutoksia, harkinnanvaraisia palkallisia virka- ja työvapaata ja sivutoimilupia. Henkilöstöjaoston esittelijänä toimii hallintojohtaja.

Yhteiset palvelut / Yleishallinto, keskushallinto ja henkilöstöhallinto			
Strategiset tavoitteet vuosille 2024-2026			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutahot ja resurssit	Arviointimittarit ja vertailu
Päätöksenteon avoimuus ja vuorovaikutuksen vahvistaminen kuntalaisten kanssa	Avoin ja ajantasainen viestintä. Kyselyt ja kuntalaisten kuuleminen eri yhteyksissä. Osallisuuden kehittäminen. Vapaa-ajanasukkaiden osallistaminen	Kunnanjohtaja Kunnanhallitus	Kyselyiden tulokset Kuntalaisten kuuleminen
Tasapainoinen talous mahdollistaa kunnan kehittämisen	Talouden tasapainottamisohjelman päivittäminen ja toteuttaminen. Talouden seurannan työkalujen kehittäminen. Luottamuselinten välinen yhteistyö. Konserniyhtiöiden riskienhallinta. Palvelurakenteen sopeuttaminen väestöpohjaan ja taloudellisiin resursseihin. Kuntayhteistyön kehittäminen.	Kunnanjohtaja Kunnanhallitus	Kumulatiivinen ylijäämä Tytäryhtiöiden taloudellinen tilanne
Hyvinvoiva henkilöstö, kiinnostava työnantaja	Aktiivinen tyhy-toiminta. Toimivat työterveyshuollon palvelut. Laadukas esihenkilötoiminta.	Hallintojohtaja Kunnanhallitus	Tyhy-toiminnan määrärahat Kyselyiden tulokset

7.4 Elinkeinopalvelut ja työllisyyspalvelut

Elinkeinopalveluiden alla toimivat mm.:

- yritysysteistyö ja elinkeinoneuvonta
- kuntamarkkinointi ja matkailu
- työllisyyden edistäminen
- muuttokannustimet
- maaseutuelinkeinot

Yritysyhteistyö ja elinkeinoneuvonta

Elinkeinotoimen tavoitteena on vahvistaa yritysten yleisiä toimintaedellytyksiä kunnassa ja toimia yhteistyökumppanina paikallisen yrittäjäjärjestön ja Päijät-Hämeen yrittäjät ry:n suuntaan. Elinvoiman kehittämiseen ja kuntayhteistyöhön on haettu maakunnallista näkökulmaa siten, että kunta on mukana myös Lahden seudun kehitys LADEC Oy:n ja Lahden seutu – Lahti Region Oy:n toiminnassa.

Lahden seudun kehitys LADEC Oy

Elinkeinoneuvonnan palvelut hankitaan Ladec Oy:n kautta, johon Hartola päätti liittyä osakkaaksi vuoden 2019 alusta lukien. Rahoittajasopimuksessa ovat mukana Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Iitti, Lahti ja Padasjoki. Sopimus on voimassa toistaiseksi.

Elinkeinoneuvontaan kuuluu laajasti erilaisia maksuttomia ja osittain maksullisia neuvontapalveluja yrityksille. Rahoittajasopimuksen mukaan Hartola ja Padasjoki maksavat vuosittain 7,90 euroa/ asukas. Palveluiden vuosikustannus on noin 20.300 euroa. Ladec Oy:n osakkaana Hartolan tavoitteena on kehittää ja uudistaa elinkeinoelämää, hankkia yritysten neuvontapalveluja, edistää yritysten toimintaedellytyksiä, saada palveluja yritysten omistajanvaihdoksissa ja avata mahdollisuuksia yritysten kansainvälistymiseen.

Yhtiön toiminta-ajatuksen perustana on Lahden kaupunkiseudun kilpailukykystrategia, sopijapuolten yhteiset elinkeinopoliittiset tavoitteet ja sopijapuolten omat elinkeinopoliittiset kehittämishankkeet/-asiat. Kuntakohtaisesti Ladec sopii vuosittain teemat ja tavoitteet, joihin yhteistyöllä pyritään.

Lahden seutu – Lahti Region Oy

Hartolan jatkaa yhteistyötä Lahti Regionin kanssa. Vuosittainen maksuosuus Lahden Seutu – Visit Lahdelle on 4,50 euroa asukasta kohti. Hartolan kunnan maksuosuus vuonna 2024 on noin 11.600 euroa.

Visit Lahti tuottaa jäsenkunnille ja yrityksille matkailun markkinointi- ja kehittämispalvelut Päijät-Hämeen matkailustrategiaan tukeutuen. Kunta vastaa jäsenyyden tuomien mahdollisuuksien välittämisestä yrittäjille sekä hankkeiden hyödyn jalkauttamisesta kuntaan ja yrittäjille. Matkamessuille ja maakunnallisiin matkailun suur tapahtumiin osallistuminen tapahtuu Visit Lahden kautta.

Matkailun strategiatyö

Vuoden 2024 tavoitteena on toteuttaa paikallisia tapahtumia tiiviissä yhteistyössä yhdistysten ja järjestöjen kanssa. Kunnan yhteistyökumppanina on Hartolan vapaa-ajan asukkaat Hartolan kesän avauksessa, kaikki paikalliset toimijat Hartolan markkinoilla sekä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa toteutettavat joulumarkkinat. Lisäksi kunnan vastuulla on joulun avaus, jouluvaellus, Taidesalonki Talvion -näyttely sekä erilaiset muut kesätapahtumat. Kunnan rooli on olla kannustamassa toimijoita, auttaa tapahtumien rahoituksen hankinnassa ja osallistua erilaisten ympärivuotisten tapahtumien markkinointiin.

Muuttokannustimet

Muuttokannustimet ovat voimassa 31.12.2025 saakka. Muuttokannustimien tavoitteena on houkutella kuntaan uusia asukkaita. Kannustimet ovat saajalleen veronalaista tuloa.

1) Verottajan hyväksymä **ensiasunnon ostaja** saa Hartolasta ostamalle tai rakentamalle asunnolle 2000 euron verollisen tuen ja tuki maksetaan jälkikäteen hakemuksesta 12 kuukauden kuluttua muuttopäivästä.

2) **Vauvaraha** - jokaisesta syntyneestä/syntyvästä lapsesta 1000 euroa

3) **Kannustin vapaa-ajan asukkaasta vakituiseksi asukkaaksi muuttavalle.** Muuttokannustin myönnetään niille, jotka ovat muuttaneet vapaa-ajan asunnon vakituiseksi asunnokseen ja muuttaneet Hartolaan asumaan. Se on verollinen korvaus ja siitä pidätetään nykyisin voimassa olevan lain mukaan 20 % ennakonpidätys. Se myönnetään jälkikäteen vain hakemuksesta ja edellyttäen, että hakija on asunut vakituisesti Hartolassa muuttoa seuraavan kahden vuodenvaihteen yli.

Hartolan Markkinat

Hartolan kunnan vuosittainen suur tapahtuma, joka järjestetään taas vuonna 2024. Vuoden 2023 markkinoilla kauppiaita oli yli 250. Tekninen toimi vastaa Hartolan markkinoiden organisoinnista ja kunnanhallitus on valinnut 1.1.2022 alkaen markkinavastaavan. Hallinto-osasto vastaa markkinatoimiston tehtävistä.

Pienten kuntien akatemia

Tausta:

- Neljän reunakunnan yhteistyötä työllistämisessä ja työvoiman saatavuudessa on tehty kahden ESR – hankkeen avulla, joiden hallinnoinnista on vastannut Hartolan kunta.
- Pienten kuntien työkkäri -hankkeella (2018–2019) painopiste oli työttömien työnhakijoiden työhön valmennuksessa ja eteenpäin polulla ohjaamisessa.
- Pienten kuntien elinvoimaa (2020–2021) -hankkeen avulla kehitettiin ja kokeiltiin toimintamalleja työvoiman saatavuuteen ja työllistymiseen, muun muassa paikallisesti toteutettavien koulutuksen avulla.

Yhteinen huoli työvoiman ja palveluiden saatavuudesta vaimentaa tulevaisuuden näkymiä entisestään. Syntyntä yhteistyötä halutaan jatkaa ja vahvistaa entisestään uuden hankerahoituksen avulla.

Hankkeen tarkoitus: Osaamista vahvistamalla paikallisesti lisätään ja turvataan

- työvoiman saatavuutta
- työllistymistä
- yrittämisen mahdollisuuksia alueella

Hanke on kaksivuotinen. Koko hankkeen budjetti noin 277 200,00 €, josta tuki 75 % ja kuntarahoitus 25 %. Hartolan kunnan kustannukset vuonna 2024 ovat noin 8.700 euroa.

Päijänne Leader ry.

Hartola on mukana Päijänne-Leaderin ohjelmakaudella myös vuonna 2023. Kunta on tehnyt päätöksen sitoutua Päijänne-Leaderin ja Etpähän muodostamaan uuteen toimintaryhmään myös ohjelmakaudelle 2023–2027. Tällä on haluttu turvata neuvonnan ja rahoituksen riittävyys hartolalaisille yhdistyksille ja yrityksille vuosina 2023–2027. Kunnan rahoitusosuus vuonna 2023 on noin 14.500 euroa.

Maaseutuelinkeinot

Laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa (210/2010) tuli voimaan 1.4.2010. Uusi laki edellytti kuntia muodostamaan 1.1.2013 lukien maaseutuhallinnon tehtävien hoitamiseksi toiminnallisen kokonaisuuden, jonka alueella toimii vähintään 800 maatalousyrittäjää.

Asikkalan, Hartolan, Hollolan, Kärkölän, Padasjoen ja Sysmän kunnat sekä Lahden ja Heinolan kaupungit ovat liittyneet maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueeseen. Yhteistoiminta-alueen kunnat ovat sopineet, että isäntäkuntana, joka vastaa maaseutuhallinnon järjestämisestä alueella, toimii Asikkalan kunta. Asikkala tuottaa maaseutuhallinnon palvelut pääsääntöisesti ilman paikallista viranhaltijaa. Hartolan kunnan vuosikustannus on noin 26.500 euroa.

Yhteiset palvelut / Elikeinopalvelut ja työllisyyspalvelut			
Strategiset tavoitteet vuosille 2024-2026			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutahot ja resurssit	Arviointimittarit ja vertailu
Hartolan tunnettuuden lisääminen	Kuntastrategian toteuttaminen.	Kunnanjohtaja Kunnanhallitus	Laadullinen arviointi
	Viestintästrategian päivittäminen ja toteuttaminen.		
Hartola on houkutteleva paikka yritystoiminnalle, VT4 kehittäminen	Yritystonttien ja toimitilojen saatavuuden kehittäminen.	Kunnanjohtaja Kunnanhallitus	Markkinavuoropuhelut
	Päätöksenteon sujuvoittaminen.		Kaavoitushankkeiden eteneminen
	Markkinavuoropuhelut tärkeissä hankinnoissa.		Uusien yritys määrä
	Aktiivinen kaavoitustyö.		

Ympäristöstä huolta pitävä luontomatkailun kohde	Aktiivinen yhteistyö alueellisesti ja seudullisesti matkailun edistämiseksi. Kalastus- ja elämysmatkailun edistäminen. Hankerahoituksen hyödyntäminen.	Kunnanjohtaja Kunnanhallitus	Hankerahoitus €/v Hartolan markkinoiden kävijämäärä Laadullinen arviointi
Matala työttömyys, työmahdollisuuksia tarjolla	Kuntayhteistyö työllisyyden ja maahanmuuton palveluissa. Aktiivinen hanketoiminta.	Hallintojohtaja Kunnanhallitus	Työllisyysaste Työpaikkojen määrä

7.5 Ympäristöterveys ja eläinlääkintähuolto

Ympäristöterveyden ja eläinlääkintähuollon palvelut tuotetaan kuntayhteistyöllä. Vastuukuntana on Hollolan kunta, jonka palveluksessa tehtäviä hoitava henkilöstö on. Kuntaosuudet laskutetaan suoriteperusteisesti.

Hartolan kunnan osuus vuoden 2024 kustannuksista on arvion mukaan 111.500 euroa.

7.6 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Kuntalain (410/2015) 1 §:n mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) ja monet muut lait määrittävät kunnan tehtäviä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on jatkuvaa toimintaa, jota varten on pysyvät, toiminnan edellytyksiä mahdollistavat rakenteet. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on konsernihallinnon alainen toimintayksikkö, mutta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toiminta jakaantuu kunnassa kaikkien toimialueiden kesken ja yhteistyö on välttämätöntä. Teknisten- ja ympäristöpalvelujen tehtävänä on turvata terveyttä ja hyvinvointia edistävät elin- ja toimintaympäristöt kuntalaisille. Koulutus- ja sivistyspalvelujen erityisenä tehtävänä on ihmisenä kasvun tukeminen. Kulttuuri- ja kirjastopalvelut, nuoriso- ja liikuntatoimi edistävät omalta osaltaan kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia sekä tukevat yhteisöllisyyttä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen edellyttää lisäksi toimivaa yhteistyötä mm. sosiaali- ja terveyspalvelujen, järjestöjen, seurakunnan, yksityisten toimijoiden ja valtion paikallisviranomaisten kanssa. Kunnassa palveluja ja toimintaa tuottavat tahot luovat laajasti mahdollisuuksia osallisuudelle ja yhteisöllisyydelle sekä hyvinvoinnin edistämiseksi. Kuntalaisten tarpeiden ja palautteiden kuuleminen ja niihin vastaaminen ovat tärkeä osa hyte-työtä ja toiminnan kehittämistä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahona toimii Hartolassa kunnan johtoryhmä. Hyvinvointikoordinaattori toimii hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijana sekä vastaa lakisäätöjen suunnitelmien ja raporttien laatimisesta. Kuntastrategia 2022-2027, Päijät-Hämeen

hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kärjet v. 2020–2025 sekä Päijät-Hämeen hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen vuosittaisissa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvotteluissa asetetut painopisteet ohjaavat osaltaan tehtävää hyvinvointityötä. Suunnitelmissa asetetut tavoitteet ja toimenpiteet mietitään yhteistyössä ja huomioidaan osana kunnan toiminnan ja talouden suunnittelua. Kuntalaisten hyvinvointiin vaikuttavassa päätöksenteossa tehdään päätösten vaikutusten ennakkoarviointia (EVA).

Moniammatillinen ja poikkihallinnollinen hyvinvointityöryhmä tukee hyvinvoinnin ja terveyden edistävää ja ehkäisevää työtä sekä hyvinvointikertomuksen laatimista. Lisäksi Hartolan kunnassa toimii muun muassa ehkäisevän työn työryhmä, LAPE-ryhmä sekä nuorisolain mukainen moniammatillinen työryhmä. Työryhmät pyrkivät toiminnallaan välittämään ja lisäämään tietoa sekä edistämään kohderyhmiensä hyvinvointia ja terveyttä.

Ehkäisevä työ on merkittävä osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä, ja kattaa mielenterveyden edistämisen, ehkäisevän päihdetyön, pelihaittojen sekä perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn. Ehkäisevän työn budjetti sisältyy hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen budjettiin.

Seuraavat ohjelmat ja suunnitelmat ohjaavat toimintaa kunnassa vuonna 2024:

- Laaja hyvinvointikertomus 2021-2025*
- Ikääntyvien hyvinvointisuunnitelma 2021-2024*
- Hartolan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022-2025*
- Päijät-Hämeen ikääntyvien hyvinvointisuunnitelma 2021-2025*
- Päijät-Hämeen maahanmuutto-ohjelma 2021-2025*
- Hartolan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma*
- Turvallisuussuunnitelma
- Ehkäisevän työn toimintasuunnitelma 2022-2026
- Päijät-Hämeen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022-2025
- Päijät-Hämeen ehkäisevän työn toimintasuunnitelma 2021-2025
- Liikkuva Päijät-Häme 2030
- Päijät-Hämeen alueellinen ravitsemusterveyden edistämisen suunnitelma 2021-2025
- Päijät-Hämeen kulttuurin suunta 2030

*) Lakisääteinen suunnitelma

Suunnitelmat ovat luettavissa Hartolan kunnan kotisivuilla. Suunnitelmat sisältävät yksityiskohtaisempia tavoitteita ja toimenpiteitä oheisten strategisten tavoitteiden lisäksi

Yhteiset palvelut / Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen			
Strategiset tavoitteet vuosille 2024-2026			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutahot ja resurssit	Arviointimittarit ja vertailu
Asukkaat voivat hyvin *Kuntastrategia 2022-2027	Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä terveyserojen kaventaminen huomioidaan osana kaikkea kunnan toimintaa Toimivat yhteistyörakenteet ja yhteistyö hyvinvointialueen kanssa. Sitoudutaan alueen hyte-neuvotteluissa sovittuihin yhteisiin painopistealueisiin; v. 2024 lasten ja nuorten hyvinvointi, liikkuminen eri-ikäisillä Palveluissa ja toiminnassa huomioidaan saavutettavuus ja kestävyiden osa-alueet (taloudellinen, sosiaalinen, ympäristöllinen) Päätösten vaikutusten ennakkoarviointi (EVA) tehdään vaikutuksiltaan merkittävistä asioista Viestitään ja tiedotetaan suunnitelmallisesti ja monipuolisesti hyvinvointiin ja terveyteen sekä niiden omatoimiseen edistämiseen liittyvistä asioista	Johtoryhmä hyvinvointityöryhmä Hyvinvointikoordinaattori	Indikaattori-, kysely- ja kokemustieto Hyte-kerroin TEAvisari Tehdyt EVAt Kyselyt ja palautteet
Asukkailla on vaikutusmahdollisuksi a oman arkensa kehittämiseen *Kuntastrategia 2022-2027	Osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien kehittäminen, mm. säännölliset keskustelufooromit Viranhaltijoiden jalkautuminen keskustaan ja kylille	Johtoryhmä, hyvinvointityöryhmä Viranhaltijat	Palautteet ja kyselyt, vastaajien määrät kyselyissä Järjestetyt tapahtumat ja tilaisuudet, osallistujamäärät (kuntalaiset,

	Osallistuvan budjetoinnin toteuttaminen Lapsiparlamentti, nuorisovaltuusto ja vanhus- ja vammaisneuvosto kokoontuvat säännöllisesti ja osallistuvat toimenpiteiden suunnitteluun ja toteutukseen		viranhaltijat, luottamushenkilöt) Toteutunut osallistuva budjetointi
Mielen hyvinvointi lisääntyy erityisesti lapsilla ja nuorilla *hyte-neuvottelujen painopiste vuodelle 2024	Vahvistetaan ammattilaisten osaamista ja lisätään puheeksi ottoa (koulutukset, tilaisuudet, verkostot ym.) Madalletaan kynnystä avun hakemiseen mm. viestinnällisin keinoin. Tehdään terapianavigaattoria tutuksi. Järjestetään mielen hyvinvointia tukevaa toimintaa	Ehkäisevän työn työryhmä Opiskeluhooltoryhmä Vapaa-aikapäällikkö	Sotkanet indikaattorit Järjestetyt koulutukset, tapahtumat ja tilaisuudet sekä kampanjat
Edistetään asukkaiden turvallisuutta, koettu turvallisuuden tunne paranee *Päijät-Hämeen hyte-kärkenä 2020-2025 Arjen turvallisuus	Toteutetaan turvallisuussuunnitelmassa linjatut toimenpiteet ja kampanjat liittyen mm. liikenneturvallisuuden edistämiseen ja huumeiden käytön ennaltaehkäisyyn Lisätään tunne- ja turvataitojen opettelua lasten ja nuorten sekä aikuisten kanssa, ml. huoltajat ja työyhteisöt	Johtoryhmä, hyvinvointityöryhmä Opiskeluhooltoryhmä Varhaiskasvatuspäällikkö ja rehtori	Sotkanet, poliisin tilastot (rikosten määrä jne.) Palautteet, kyselyt
Kaikenikäisten kuntalaisten liikunta-aktiivisuuden edistäminen *hyte-neuvottelujen painopiste vuodelle 2024	Mukana Liikkuva varhaiskasvatus - ja Liikkuva Koulu -ohjelmissa. Monipuolista liikuntaa ja liikkumistaitojen harjoittelua sisältyy jokaiseen varhaiskasvatuspäivään, ja koululla mm. pitkät liikuntavälitunnit, oppilaiden koulutus liikunnan vertaisohjaajiksi ja hyvinvointivalmennus 7.-9. luokkalaisille.	Varhaiskasvatuspäällikkö ja rehtori Vapaa-aikapäällikkö Hyvinvointikoordinaattori	Varhaiskasvatukseen ja koulun liikkumisen toimenpiteiden arviointi nykytilalla -mittarilla. Lasten liikkumistaitojen arviointi järjestelmällisesti. Osallistujamäärät ja -palautteet

	Maksuton liikuntaneuvonta ja matalan kynnyksen liikuntaryhmät tukevat liikunnallisten ja terveellisten elämäntapojen omaksumisessa / Hartola ja Sysmä liikkeelle -hanke Ikäihmisten toimintakyvyn edistämistä tuetaan lisäksi mm. tapahtumin ja liukuesteitä jakamalla		Liikuntakysely joka 2. vuosi Tapahtumat, jaetut liukuesteet
Nuorten tupakointi, alkoholin ja huumeiden käyttö vähentyvät *hyte-neuvottelujen painopiste vuodelle 2024	Vahvistetaan ammattilaisten osaamista ja lisätään puheeksi ottoa (koulutukset, tilaisuudet, verkostot ym.). Lisätään tietoa tupakasta ja päihteistä sekä lopettamisesta ja saatavilla olevasta tuesta erilaisilla tapahtumilla, tilaisuuksilla ja koulutuksilla sekä viestinnällä. Järjestetään päihteettömiä elämäntapoja tukevaa toimintaa	Sivistys- ja hyvinvointilautakunta Ehkäisevän työn työryhmä LAPE-ryhmä Nuorisolain mukainen monialainen työryhmä Vapaa-aikapääällikkö	TEAvisari, Kouluterveyskysely sotkanet.fi Mahdolliset muut kyselyt, kuten päihdetilannekysely Järjestetyt tapahtumat ja viestintä
Hyvää ravitsemusta tuetaan kaikissa ikäryhmissä *Päijät-Hämeen hyte-kärkenä 2020-2025 Terveelliset elintavat	Varhaiskasvatus ja koulu tarjoavat ravitsemussuositusten mukaista terveellistä ruokaa ja toteuttavat ruokakasvatusta osana toimintaansa. Ruokakasvatuksen valmiita toimintamalleja hyödynnetään. Nuorten työpajalla laadukasta ja terveellistä ravitsemusta, ruuanlaittoa ja hävikkiruuan hyödyntämistä. Yksilöllistä ravitsemusneuvontaa tarjotaan terveydenhuollon ammattilaisten ja liikuntaneuvojan vastaanotoilla	Johtoryhmä, hyvinvointityöryhmä, sivistystoimi	Nykytila.fi Palautteet ja kyselyt Toteutunut (Kyllä/Ei)
Järjestöyhteistyön edistäminen *Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021	Yhdistysillat ja yhteiset tapahtumat, yhteistyö toiminnan kehittämisessä, avustukset	Yhdistysyhteyshenkilö / hyvinvointikoordinaattori Vapaa-aikapääällikkö	Järjestetyt tilaisuudet Palautteet

Ikääntyvien hyvinvointia tukevien palvelujen järjestäminen *kuntastrategia 2022-2027 "Asukkaat voivat hyvin"	Etsivän vanhustyön hanke ("Iloisesti yhdessä") alkaen 1.4.2024, mikäli hankeavustus STEA:lta Asiointi- ja palveluliikenne Taiku – Taidetta ja kulttuuria Kuningaskuntaan hankkeen kautta tuetaan ikäihmisten hyvinvointia kulttuurin kautta	Hyvinvointikoordinaattori ja Alatalon Vanhustentalosäätiö Hallintojohtaja Vapaa-aikapäällikkö	Hankkeen toteutuminen Asiakasmäärät Palautteet ja kyselyt
--	---	---	---

Yhteiset palvelut	TP 2022	TA 2023 + muutos	TA 2024	Muutos 2023-2024
Tuloarviot ja määrärahat Toimintatulot, ulkoiset Toimintamenot, ulkoiset Toimintakate, ulkoinen				
Toimintatulot, sisäiset Toimintamenot, sisäiset Toimintakate, sisäinen				
Toimintakate ulkoinen + sisäinen				
Laskennalliset kustannukset Suunnitelmapoistot Vyörytykset Laskennalliset erät Tehtävän kokonaiskustannukset				